BAŞYAZI

Türkiye ekonomisi, **yılın ikinci yarısında** daha iyi bir performans sergiliyor

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU
TOBB Başkanı
Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği (Eurochambres) Başkan Yardımcısı
İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası (ICCIA) Başkan Yardımcısı ve
Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Yönetim Kurulu Üyesi
baskanlik@tobb.org.tr

2014 yılı ikinci çeyreğinde yavaşlayan Türkiye ekonomisi, yılın ikinci yarısında daha iyi bir performans sergiliyor. Öncü göstergeler **özel tüketim ve yatırım talebinde ılımlı bir toparlanmanın başladığına ve iç talebin büyümeye daha fazla katkı verdiğine** işaret ediyor. Öte yandan, küresel ekonomideki yavaşlamanın da etkisiyle ihracatın yıllık büyümeye katkısı göreli olarak azalıyor.

Ekonominin durumuna ışık tutan önemli çalışmalardan biri olan ve yılda iki defa çıkan Merkez Bankası Finansal İstikrar Raporu'nun ikincisi yayımlandı. Raporda değinilen konular özetle şu şekilde ortaya çıkıyor.

2014 yılı mayıs ayından bu yana küresel iktisadi faaliyette ivme kaybı yaşanıyor. Petrol başta olmak üzere emtia fiyatlarındaki hızlı düşüşün de katkısıyla enflasyon oranları düşük seviyelerini koruyor. Ancak ABD ve diğer ülkeler arasındaki büyüme eğiliminin artan oranda farklılaştığının gözleniyor.

Çin dâhil olmak üzere gelişmekte olan ülkelerde büyüme ivme kaybederken, Euro Bölgesi ve Japonya'da ekonomik büyümenin oldukça kırılgan ve zayıf bir görünüme sahip olduğu görülüyor. ABD ekonomisi ise güçlü bir toparlanma eğilimi sergiliyor. Son dönemde emtia fiyatlarındaki aşağı yönlü hareket, emtia ihracatçısı gelişmekte olan ülkelerin büyüme dinamiklerini olumsuz etkileyecek.

Küresel ekonomiler arasında bu farklılaşma, ülkelerin uyguladıkları para politikalarına da yansıyor. Varlık alım programını ekim ayında sonlandıran ABD Merkez Bankası FED'in 2015 yılında faiz artırımlarına başlaması bekleniyor. Buna karşın çeşitli araçlar kullanarak para politikalarını gevşeten Avrupa Merkez Bankası, Japonya Merkez Bankası ve Çin Merkez Bankası'nın büyümeyi desteklemeye dönük yeni adımlar atmasının muhtemel olduğu belirtiliyor. Ancak küresel ekonomik aktivitenin güç kaybetmeye devam etmesi halinde, FED'in de para politikasındaki normalleşmeyi geciktirme ihtimali bulunuyor.

Genişletici para politikaları nedeniyle oluşan düşük faiz ortamı küresel ölçekte bazı finansal risklere yol açıyor. Gelişmiş ülkelerde bankacılık sektörün ekonomik toparlanmaya yeterli desteği veremiyor. FED'in olası faiz artırımına ilişkin beklentiler ve jeopolitik risklerle, küresel risk iştahı ve gelişmekte olan ülkelere sermaye akımları dalgalı seyrediyor. Önümüzdeki dönemde gelişmekte olan ülkelere yönelik sermaye akımlarının ülkelere özgü unsurlara olan duyarlılığının devam etmesi bekleniyor. Bu çerçevede gelişmekte olan ülkelerin büyüme görünümleri, enflasyon oranları ve dış dengeleri ön plana çıkacak.

Son dönemde iktisadi faaliyetin zayıf seyri küresel para politikalarındaki normalleşme sürecinin ötelenme olasılığını güçlendiriyor. Gelişmiş ülke para politikalarındaki normalleşmenin gecikmesi halinde aşırı borçlanma riski söz konusu olabilecek. Bu durumda, finansal sistemin şoklara karşı dayanıklılığını artırma ve basiretli borçlanmayı teşvik amaçlı tedbirler önem arz edecek.

Türkiye'ye baktığımızdaysa 2014 yılı ikinci çeyreğinde yavaşlayan Türkiye ekonomisi, yılın ikinci yarısında daha iyi bir performans sergiliyor. Öncü göstergeler özel tüketim ve yatırım talebinde ılımlı bir toparlanmanın başladığına ve iç talebin büyümeye daha fazla katkı verdiğine işaret ediyor.

Öte yandan, küresel ekonomideki yavaşlamanın da etkisiyle ihracatın yıllık büyümeye katkısı göreli olarak azalıyor. Büyüme kompozisyonundaki bu değişime rağmen, tüketici kredilerinin ılımlı seyri ve dış ticaret hadlerindeki olumlu gelişmeler cari dengedeki iyileşmeyi destekliyor. Cari işlemler açığındaki iyileşmenin yavaşlamakla birlikte devam edeceği tahmin ediliyor. Bununla birlikte, küresel para politikalarına ilişkin belirsizlikler, jeopolitik gelişmeler ve dış talepteki kırılgan seyir, ekonominin toparlanma süreci üzerinde riskler oluşturuyor.

Hanehalkı finansal varlık/yükümlülük dengesindeki kademeli iyileşme devam ediyor. Hanehalkı varlıkları tasarruf oranındaki yükseliş ve özellikle yatırım fonlarındaki artışla büyümesini sürdürüyor. Yükümlülük tarafında ise konut kredilerinin bireysel krediler içindeki ağırlığı kademeli olarak artmaya devam ediyor. Makro ihtiyati tedbirlerin de katkısıyla bireysel kredi kartı ve taşıt kredilerinin yıllık büyümesi kontrol altında. Bu durum hanehalkı borçluluğunun aşırı hızda artışını sınırlıyor.

Reel sektörün finansal yükümlülüklerinin GSYH'ye oranı, yurt içi kaynaklı olarak artmaya devam ediyor. Yurt içi yükümlülüklerdeki artış, Türk parası kredilerden kaynaklanıyor. Yabancı para kredi kullanımları ise görece zayıf seyrini sürdürüyor. Reel sektörün yurt dışı yükümlülükleri ise GSYH'ye oranla istikrarlı bir seyir izliyor.

Bankacılık sistemi sağlıklı ve güçlü yapısını koruyor. Küresel finansal piyasalardaki dalgalanmalara rağmen bankalar yurt dışı borçlarını yenilemekte herhangi bir sorun yaşamıyor. Diğer taraftan bankacılık sisteminin son yıllarda artan oranda mevduat dışı fonlama kaynaklarına yöneldiği görülüyor. Bankacılık sektöründeki tahsili gecikmiş alacak tutarıysa yılın ikinci ve üçüncü çeyreğinde yatay seyir izlemiştir.

Enerji ve gıda fiyatlarının küresel seviyede düşmesine rağmen Türkiye'deki gıda fiyatlarının olumsuz hava koşullarına bağlı olarak artması, elektrik ile doğal gaz zamları ve Türk Lirası'ndaki değer kayıpları enflasyonu olumsuz yönde etkiliyor.

Kamu borç stoku göstergeleri 2014 yılının ilk yarısında olumlu seyrini koruyor. Finansal piyasalardaki dalgalanmalara rağmen borçlanma yapısında önemli bir değişim gözlenmiyor. Makro ihtiyati önlemlerin yardımıyla reel faizler küresel kriz öncesi seviyelerin altında. Hem nominal hem de reel faiz oranları yakın tarihimizdeki en düşük değerler civarında seyrediyor. Uzun vadeli faizler ise beklenen enflasyon, vade primi ve risk primi tarafından belirleniyor.

Düşük faiz ortamında basiretli borçlanma, dengeli büyüme, gelir dağılımı ve istihdam için faydalı olacaktır. Aşırı borçlanma eğiliminin uzun süre devam etmesiyse risk primini artırmak suretiyle büyümeye, gelir dağılımına ve istihdama zarar verebilecektir. Bu süreçte büyümeyi destekleyecek en önemli unsur ise yapısal reformlara devam edilmesi olacaktır. Hedefimiz uluslararası değer zinciri hiyerarşisinde üst basamaklara çıkmış, yüksek gelir grubu ülkelerin arasına girmiş bir ülke konumuna gelmektir.